آریانا افغانستان آنلاین ۲۰۱۷/۰۱/۱۹

د ډاکتر محمد حسن کاکړ ژوند،

علمي، سیاسي او ټولنیز فعالیتونه

منبع: دامریکا غږ

پوهاند محمد حسن کاکړ د افغانستان ستر مورخ، څیړونکی او لیکوال د ډیرو کتابونو او آثارو مولف د ۲۰۱۷ کال د جنوری په ۵ نیټه د امریکا په کلیفورنیا ایالت کې په یوه روغتون کې وفات شو. د دوشنبې په ورځ د جنوری په ۱٦ نیټه په لغمان ولایت کې خاورو ته وسپارل شو .

لیکوال حبیب الله رفیع د ښاغلي محمد حسن کاکړ د ژوند په اړه داسي وایي ،،پوهاند ډاکتر محمد حسن ددې کوښښ وکړ چې د افغانستان ملي تاریخ په ملي روحیه ولیکي، د افغانستان د تاریخ ملي ارزښتونه رابرسیره کړي او بلاخره د یوه دقیق محقق په حیث هر کتاب چې لیکي مستند یې ولیکي او د اصولو سره سم یې ولیکي. خصوصا هغه کتاب چې نوموړي په امیر عبدالرحمان خان لیکلی دی. په هغهکي یې د ډیر و احساساتو نه کار نه دی اخیستی او دغه راز یې د ډیورنډ په کرښه ډیري زیاتي مقالي لیکلي دي او کوښښ یې کړی دی چې ددې مسلې ملي اړ خ روښانه کړي.،،

لیکوال رفیعزیاتوي،، کله چې روسان کابل ته د پرچمیانو په وخت کي راغلل نو ډاکتر محمد حسن کاکړ د استادانو اتحادیه جوړه کړه، او په هغه وخت کي دا ډیر لوي جرت و چي ده وکړ او د روسیي د تسلط په وړاندیېي مبارزه او فعالیتونه شروع کړل. او له دې وجي بندي شو او په ډیره میرانه یې زاندن ته ملا تړلي وه او بیا چي کله پاکستان ته راغی نوهم آرام نه کښیناستی او ملي کسانو او حلقو کی د افغانستان د آزادی دپاره یې مبارزه شروع کړه. د طالبانو دورهیي وغندله او کله چي امریکایانو مداخله وکړه هغه یې هم وغندله، نو دی یو داسي شخصیت و چي هیڅ غیرملي حرکت او غیر ملي حکومت یې نشو منلی.،،

ارسال مقالات: info@arianafghanistan.com و یا spineghar@gmail.com

شاعر او لیکوال عبدالغفور لیوال د ډاکټر کاکړ په هکله وویل،، چې ښاغلی کاکړ ۱۵ کاله مخکې په لومړۍ لویې جرګې کې د ګډون دپاره کابل ته راغی، نو په ډیرو مواردو مو ورسره بحثونه وکړل او هغه وخت د افغانستان سیاستونو په ټاکلو کې ما د ډاکټر ملي او افغاني دریځ تر ډیره حده وپیژندی،،
عبدالغفور لیوال دا هم وویل چې ،، د افغانستان معاصر تاریخ تر ډیر حده بهرنیانو د لسیزو راهیسي د خپلې زاویینه لیکه، کاکړ د لومړنیوو او حتی د پواځنیوو کسانو څخه و چې د افغانستان تاریخ یې په علمي لیکونو کې بهرنیانو ته وروپیژندی،،
دافغانستان د اطلاعاتو او فرهنګ وزارت پخواني وزیر او د امریکا غږ پخواني خبریال عبدالباري جهاني د کاکړ په اړه وویل،، په امیر عبدالرحمان خان باندې د کتابونو لیکل ډیر جرأت غوښتی، چې ده وکړ، دعلمي خدماتو نه علاوه د کاکړ شخصیت ډیر مهم دی، ټول ژوند یې پاک تیر کړ. هیڅ یو مستعبد ته یې سر ټیټ نه کړ او نه یې خدمت ورته وکړ.
په واشنګټن کې د امریکا غږ خبریال ډاکټر ضامن مومند وایي ، ،،د ډاکټر کاکړ دوې خاطرې ډیرې ورته مهمې دي، د ثور د کودتاه وروسته کوم وخت چې دی د پلچرخي په زندان کې بندی و، نو حکومتي کسانو ورته وویل چې تاسو دومره واویاست چې په افغانستان باندی د روسانو یرغل موجه دی. نو هغه انکار وکړ او ورته وویل چې زندان مو قبول دی خو د تاریخ سره خیانت نه کوم،،.
او بله خاطره دا چې ،، د پخواني جمهور ریس حامد کرزي په وخت کې ورته پیشنهاد وشو چې د مشرانو په جرګه کې به انتسابیتوګه غړي شي نو ډاکتر ورته وویل چې محقق یم او غواړم چې محقق پاته شم،،
مومند زیاته کړه چې ،،ډاکټر کاکړ ورته و ویل چې دی همیش غواړي چې د افغانستان راتلونکي نسل ته مستندې لیکنې پریږدي چې دافغانستان د ګټو او بهبود دپاره وي،،.

د ډاکټر محمد حسن سوانح:

کوچنیوالی او لومړۍ زده کړې:

محمد حسن کاکړ په ۱۹۲۹ ز یږدیز کال کې د لغمان ولایت د الیشنګ درې د پلوټي په کلي کې د میرزا فضل الحق کاکړ په کور کې زیږیدلی و. په ماشومتوب کې یې پلار وفات شو او لا تنکی ځوان و چې مور یې هم وفات شوه. لومړمې زده کړې یې په لوې جومات کې پیل کړي او بیا یې د قلعه السراج په ښوونځي کې دوام ورکړ، تر نهم ټولګي پورې زده کړې په لغمان کې پوره کړې، او بیا کندهار ته لاړ‌هلته یې یو کال زده کړې د احمد شاه بابا لیسه کی وکړې. او بیا ورسته یې دوه کاله زده کړې د کابل په دارالمعلمین کې وکړې.
ډاکټر محمد حسن کاکړ په ۱۹۵۰ کال کې د غازي لیسې نه په لومړۍ درجه بریالی شو. نوموړی په ۱۹۵۳ کال کې د کابل پوهنتون د ادبیاتو په پوهنځي کې شامل او په ۱۹۵۷ کال کې د دې پوهنځي د تاریخ د څانګې نه فارغ او په لومړۍ درجه بریالی شو.

د مسلکي اود ټولنیزژوند لومړي کلونه:

کاکړ د ادبیاتو د پوهنځي د فارغېدو وروسته په پښتو ټولنه کي مسلکي غړی او د کابل مجلي چلوونکی وټاکل شو. او ددی برسیرهیي د ادبیاتو په پوهنځي کي زده کونکو ته درس هم ورکاوه.

محمد حسن کاکړ لا محصل و چي د مایکل ستیوارټ کتاب «د برېتاني سیاسي سیستم» یې د انګلیسي ژبي نه په پښتو وژباړه چي د دغه خدمت په خاطر په ۱۹۵۷ کال کي د ابن سینا جایزه ورکړل شوه.هغه د «ماکسیم ګورکي د ادبیاتو په اړه» کتاب د انګلیسي نه په پښتو وژباړه چي پښتو ټولني له خوا په ۱۹۶۹ کال کي خپور شو.

لومړي بهرني سفرونه او لوړې زده کړي

کاکړ په ۱۹۵۸ کال کي د یوه رسمي هیئت د غړي په توګه شوروي اتحاد او په بل کال امریکي ته سفرونه وکړل. نوموړی په ۱۹۶۱ کال کي د لوړو زده کړو لپاره لندن ته ولاړي . هلته يي لومړی د کابل پوهنتون شهادتنامه د لندن د پوهنتون د لسانس انډوله کړه او بیا یي د امیر عبدارحمن واکمني وڅیړله اود ماسټري سند يې واخیست چي په ۱۹۷۱ کال کي «د افغانستان ننني سیاسي انکشافات» په نوم په لاهور کي چاپ شو.

افغانستان ته راستانيدل:

محمد حسن کاکړ په ۱۹۶۸ کال کي د لندن نه افغانستان ته راستون شواو د کابل په پوهنتون کي د تاریخ د استاد په توګه کار پیل کړ.

د تدریس په جریان کي دوه کتابونه دیموکراسی در جهان امروز» او «تاریخ څه ته وايي؟» د انګلیسي نه په ترتیب سره په فارسي او پښتو وژباړل چي وروستی یي د کابل پوهنتون له خوا په ۱۹۷۰ کال کي خپور شو. نوموړي همدارنګه د سډني پینټر کتاب چي «د منځنیو پېړیو اروپا» نومیږي وژباړي.

امریکا ته د لوړو زده کړه دپاره بیا تلل:

کاکړ په ۱۹۷۲ کال کې د نورولوړو زده کړو لپاره د فولبرایټ په سکالرشیپ د امریکا متحده ایالاتو ته لاړ او د پرنسټن په پوهنتون کې یې د امیر عبدالرحمن په دورې نوره څېړنه پیل کړه او په ۱۹۷۵ کال کې یې هغه د هارورډ په پوهنتون کې بشپړه کړه چې په ۱۹۷۹ کال کې د ډاکټرۍ تېزس « د امیر عبد الرحمن په واکمنۍ کې حکومت او ټولنه» د امریکې د تکزاس د پوهنتون له خوا خپور شو.

نوموړي په دغه اثر سره د لندن د پوهنتون نه د ډاکټرۍ شهادتنامه تر لاسه کړه او په ۱۹۷۶ کال کېهیواد ته راستون او د کابل په پوهنتون کې د تاریخ د استاد په توګه خپلې دندې ته دوام ورکړ.

په ۱۹۸۱ کال کې د کابل پوهنتون له خوا د ده څېړنیز اثر «افغان، افغانستان و مختصري از کوشش های افغان برای تاسیس دولت در هندوستان، ایران و افغانستان» په ۱۹۷۸ کال کې د کابل پوهنتون له خوا خپور شو.

د ثور کودتا، بند او مهاجرت:

پوهاند ډاکټر محمد حسن کاکړ په افغانستان باندي د شوروي اتحاد د یرغل وروسته د حکومت پر ضد د سیاسي فعالیتونو له کبله بندي شو چې او بیا ورسته د نړیوال فشار په وړاندې د کابل رژیم اړ شو چې د پنځه کاله بند وروسته نوموړی د بدن څخه خلاص کړي.

د بند وروسته بیرته په پوهنتون کې استاد شو، خو د همدغه کال په پای کې له خپلې کورنیسره پېښور ته ګډه شو. په ۱۹۸۹ کې د خپلې کورنی سره یوځای د امریکا متحده کال او د کالیفورنیا د ایالت په کانکرډ ښار کې ژوند پیل کړ.

په مهاجرت کې سیاسي،عملي او ټولنیز فعالعتونه:

پوهاند ډاکتر کاکړ په ۱۹۹۰ کال کې د هغه غورځنګ غړی او بیا مشر شو چې موخه یې د لویې جرګې له لارې د افغانستان د مسلې حل و. ده د نړی په ګوټ ګوټ کې د افغانستان د لانجې په هکله په غونډو کې لکه د استانبول، توکیو، اسلامي اسیا ، یونسکو، اهوس او تاشکند په کنفرانسونو کې ګډون وکړ او بیانیې یې ورکړې. ده د استانبول په سیمینار کې چې د ۲۰۰۷ کال د جولایې د میاشتې د۱۱-۱۳ نېټه دایر شوی و او د افغان مطالعاتو امریکایي موسسې او د پاکستان د مطالعاتو امریکایي موسسې له خوا تنظیم شوی و خپله وینا «د ډېورنډ کرښه، تاریخ، پایلې او راتلونکې» تر سر لیک لاندې وړاندې کړه. ده د توکیو په کنفرانس کې چې د جاپان د بهرنیو چارو وزارت له خوا د افغانستان په اړه جوړ شوی و، وینا وکړه.

کاکړ د اسلامي اسیا په کنفرانس کې چې په ۱۹۹۵ د اګست په میاشت کې د امریکې د جنګ د پوهنځي د بین المللي مطالعاتو او ستراتیژیک پروګرام له خوا جوړ شوی و خپله وینا وړاندې کړه.

کاکړ د یونسکو په کنفرانس کې چې په کابل کې په ۱۹۷۱ کال کې د کوشاني دورې په اړه جوړ شوی و خپله وینا واورله.

ده د ډنمارک د اهوس د ښار په کنفرانس کې د هندوکش د کلتور په اړه د موزګارد موزیم له خوا دایر شوی و برخه واخیسته. ده په ۱۹۵۸ کال کې د تاشکند «د افریقایي او اسیایي کنفرانس کې ونډه واخیسته.» ده همدارنګه د هېواد نه د باندې په افغاني او نورو خپرونو کې د افغانستان د کشالې په هکله لیکنې وکړې.

د کاکړ بل اثر چې «افغانستان، د داخلي سیاسي انکشافاتو بیان، ۱۸۸۶-۱۸۸۰» په ۱۹۷۱کال کې د لاهور عرفاني موسسي له خوا په انګلیسي ژبه خپور شو. د نوموړي بل اثر چې «د افغانستان په باب د ژینو جوړه» نومیړي په ۱۹۸۸ کال کې د وفا له خوا په پېښور کې چاپ شو. د کاکړ بل کتاب چې «جنګ دوم افغان-انګلیس» نومیړي د افغانستان اسلامي ملي محاذ له خوا په ۱۹۸۹ کال کې په پېښور کې چاپ شو. دغه اثر د سید نظیم سیدي او مجیب الرحمن امیري له خوا په پښتو اړول شوی او په لندن کې د افغان لیکوالو کلتوري ټولنې له خوا په ۲۰۰۸ کال کې خپور شو. ده په ۱۹۹۰ کال کې «افغانان د شپږ شپېتم کال په پسرلي کې له روسانو سره د جنګ په حال کې» لیکلی چې د سپین غر د کتاب چاپولو ټولنې له خوا په جرمني کې خپور شو.

کاکړ په ۱۹۹۵ کال کې په انګلیسي ژبه «افغانستان، شوروي یرغل او د افغانو ځواب» کتاب بشپړ کړ چې د کالیفورنیا پوهنتون له خوا خپور شو. نوموړي وروسته یو بل اثر چې «رښا او دفاع» نومیړي تدوین کړ چې په ۱۹۹۹ کې د ساپي د پښتو څېړنو او پراختیا مرکز له خوا په پېښور کې چاپ شو. ده په ۲۰۰۵ کال «طالبان او اسلامي بنسټ پالنه» او بیا د «باچا امان الله واکمنی ته یوه نوې کتنه» کتابونه ولیکل چې د افغانستان کلتوري ټولنې له خوا چاپ شول. په ۲۰۰۶ کال کې د ده یو بل مهم اثر «د افغانستان سیاسي او ډیپلوماتیکي تاریخ» په انګلیسي ژبه په هالنډ کې خپور شو چې اوس محترم سلیمي په پښتو ژباړلی او د چاپ لاندې دی

په ۲۰۰۷ کال کې د کاکړ له خوا د هومر بالابانس لیکنه: «د سقراط، افلاتون، ارسطو، اپیکور او زینو په نظر ښه انسان» د انګلیسي نه په پښتو وژباړله او د افغانستان د کلتوري ټولنې له خوا چاپ شوه. همدارنګه ده د انګلیسي نه د محمود طرزي خاطرې په پښتو و ژباړلې چې د افغانستان د کلتوري ټولنې له خوا په ۲۰۰۷ کال کې خپرې شوې.

په ۲۰۰۹ کال کې د ده بل اثر «د سرطان کودتا د افغانستان د اوږدې بې ثباتۍ پیلامه» د افغانستان کلتوري ټولنې له خوا خپور شو. په ۲۰۱۰ کال کې د کاکړ دوه نور اثار: «زما غوره لیکنې» او «د ثور کودتا او د هغې ژورې پایلې» د افغانستان د کلتوري ټولنې له خوا خپاره شول. د نوموړي بل کتاب چې «پښتون، افغان، افغانستان» نومیړي په ۲۰۱۱ کال کې د افغانستان د کلتوري ټولنې له خوا چاپ شو.

د پوهاند ډاکټر کاکړ بل اثر چې «د افغان-شوروي جګړه» نومیړي د «کاکړ تاریخي علمي بنسټ» له خوا په ۲۰۱۵ کال کې خپور شو. د نوموړي دوې ژباړې: «جنګ او زموږ نړۍ» د جان کیګن لیکنه او «د انسانتوب په اړه د اخلاق پوهنې پرنسپونه» د اندروس ورګا لیکنه د کاکړ تاریخي-علمي بنسټ له خوا په ۲۰۱۵ کال کې چاپ شوې دي.

کاکړ همدارنګه یو لړ مقالې چې په انګریزي ژبه لیکلي او په بېلو بېلو خپرونو کې چاپ شوې دي. د هغو د جملې نه د ده څلور لنډې لیکنې: «د افغان-شوروي جنګ»، «د معاصر افغانستان لنډ تاریخ»، «طالبان» او «کابل» په نومونو د معاصرې نړۍ د اکسفورد دایرته المعارف په لومړي، څلورم او اووم ټوکونو کې د اکسفورډ پوهنتون له خوا په ۲۰۰۸ کال کې خپرې شوې دي. د کاکړ بله لیکنه چې «د افغانستان د اساسي قانون تاریخ» نومیړي په ۱۹۹۲ کال کې د ایرانیکا دایراته المعارف په لومړي ټوک کې د کولمبیا پوهنتون په نیویارک کې خپره کړې ده. همدارنګه د نوموړي یوه بله لیکنه چې «منځنۍ اسیا، د یوې سرپټې سیمې پرانېستل کېدلو پیل» په نوم یادیږي په انګیسي کښلې او په ۱۹۹۳ کال کې د وفا له خوا خپره شوه.

د نوموړي بله لیکنه چې «ایا دوی د افغانستان کشاله هوارولی شي؟» په ۱۹۸۸ کال کې په نیویارک کې په وال سټریټ ژورنال کې نشر شوه. د ده بله لیکنه چې «په ۱۹۷۳ کې د افغان پاچاهي نسکورېدل» نومیړي په ۱۹۷۸ کال کې د منځني ختیځ د مطالعاتو بین المللي ژورنال په نهمه شماره کې خپره شوې ده. بله مقاله یې چې «د افغانستان د

هزاره ګانو ایلیدل» نومیړي په ۱۹۷۳ کال کې په نیویارک کې د اسیا ټولني له خوا خپره شوه. د ده بله لیکنه چې «د معاصر افغانستان د تاریخ میلانونه» نومیږي د لویي دوپرې او لنین البرت له خوا په تنظیم شوي کتاب کې «افغانستان په ۱۹۷۰ لسیزې کې» د پریګر موسسي له خوا په ۱۹۷۳ کال کې خپره شوه.
د افغانستان بېرته متحد کیدل ۱۸۸۰-۱۸۸۴ په نوم د ده لیکنه په ۱۹۷۰ کال کې د افغانستان د تاریخ ټولني د افغانستان مجله کې خپره کړه.
کاکړ د ننه په هېواد کې او هم د هېواد نه د باندې په پښتو او پاړسو کې د افغان چلوونکو په ورځپاڼو او مجلو کې د روانو او تاریخي موضوع ګانو په اړه ډېرې لیکنې خپرې شوې دي چې یو شمېر یې د ده په هغه کتاب کې چې «زما غوره لیکنې» نومیږي را غونډې شوې دي او یو شمېر یې راټولې شوې نه دي باید راټولې او د یوه کتاب په بڼه خپرې شي. د ده څلور مهمې مقالې چې «د ډیورنډ توافق لیک باید ډېر د مخه باطل اعلان شوی وای»، «افغانستان، پاکستان او پښتونستان»، «پښتانه او د ډیورنډ توافق لیک» او «د ډیورنډ توافق لیک ته یوه وروستی کتنه» د هغو مقالو په ټولګه کې چې د «ډیورنډ د واحد ملت د بیلتون کرښه» نومیږي چې په ۲۰۰۷ کال کې د افغانستان د کلتوري ټولنې له خوا چاپ شوې، خپرې شوې دي. دا مقالې د لیه په نوم درې میاشتنۍ مجالې کې هم خپرې شوې دي.

ټولنیز فعالیتونه

نوموړی یو شمېر غیر اکاډمیک فعالیتونه کړي چې د ځینو نه یې لنډه یادونه کوو.
- کاکړ د۱۹۹۹ راهیسې د افغان کلتوري ټولنې غړی و.
- د ۱۹۹۴-۱۹۹۰ د افغانستان لپاره د یوه تمثیلي حکومت حرکت چې په لاس انجلس کې جوړ شوی و موسس غړی و.
۱۹۸۲-۱۹۸۷ کې د څرخي پله په بندیتون کې د بندي کېدو له کبله د بین المللي عفوې د سازمان له خوا «د وجدان بندي» اعلان شو.
-نوموړی د افغانستان د استادانو او محصلانو د اتحادیې موسس غړی و چې د شوروي د یرغل نه تر ۱۹۸۲ کال پورې په کابل کې د شورویانو او د کارمل مزدور حکومت پر ضد پټه مبارزه پر مخ بیوله موسس غړی و.
-ده د ازاد ژورنالېست، څېړونکي او ویناکونکي په توګه د بي بي سي راډیو لپاره په پښتو او پاړسو کې لیکنې او ویناوې برابرولې چې هغه بیا په افغانستان راډیو کې خپرېدې. په دغه لړ کې ده د انګرېزي ژبې د زده کړې لپاره ۱۵۰ درسونه په پاړسو تیار کړي و.

-. د ۱۹۵۲-۱۹۵۰ په کابل کې د امریکې د کتابتون معلوماتي سرویس د چلوونکي مرستیال و او په دغه مهال یې انګرېزي ژبې کورسونو کې افغان زده کړیالو ته انګلیسي درسونه ورکول.
د ډاکټر محمد حسن کاکړ زوي کاوون کاکړ د فیس بوک د پاڼي څخه مو د محمد اقبال وزیري لینکه چې ډیره په تفصیل لیکي استفاده کړي او مننه ورڅخه کوو.
ډاکټر محمد حسن کاکړ کتابونه او ژباړې.
د ډاکټر محمد حسن کاکړ صیب هغه کتابونه چې هغه یا ژباړلی او یا یې خپله لیکي تاسو کولاي شي چې په دهغو لینکو کلک کولو دلاري دهغو کتابو ولولي.

د افغانستان سیاسي او ډیپلوماتیک تاریخ.

https://drive.google.com/…/٠BzJp_mPL-١wsbEs٣MWFSMTN٢S…/view…

افغانستان، د شوروي یرغل او د افغانو ځواب، ١٩٧٩،١٩٨٢
https://drive.google.com/…/٠BzJp_mPL-١wsZGctUmFYemllV…/view…

د امیر عبدلراحمان په دوران کي حکومت او دافغانستان تولنه.
https://drive.google.com/…/٠BzJp_mPL-١wsb٢RqRlc٣NWFqW…/view…
د ډاکټر صیب ځیني خاصي لیکنو آثار

https://drive.google.com/…/٠BzJp_mPL-١wsakZwdEtZRDVxQ…/view…

افغان شوروي جګړه.
https://drive.google.com/…/٠BzJp_mPL-١wsN٢V٢ZVZMX١hhR…/view…

د جنیوا موافقه او افغانستان.
https://drive.google.com/…/٠BzJp_mPL-١wsRktxYWRXejNTM…/view…

د ١٩٧٨ کال د ثور کودیتا او د هغي بدترنه پایلي
https://drive.google.com/…/٠BzJp_mPL-١wsMm٨١UGdQVldvW…/view…

د سرطان کودیتا، په افغانستان کي د اوږدمهالی بي ثباتي له امل.
https://drive.google.com/…/٠BzJp_mPL-١wsb٠I٥TFJILVo٥c…/view…

د غازي امان الله خان د باچایي دوري ته بیا کتنه:
https://drive.google.com/…/٠BzJp_mPL-١wsQkRnVThjeG٥wY…/view…

د لنډی مودی خاطري:

https://drive.google.com/…/٠BzJp_mPL-١wsNWxJWVI٤ZEtOR…/view…

هیوادته یو سفر، طالبان او افراطي اسلام.
https://drive.google.com/…/٠BzJp_mPL-١wsY٠hqWnc١VFkwM…/view…

د ډاکټر صیب اوسني حالات، تاریخ، او د نفوس په اړه مختلیف مضامین:
https://drive.google.com/…/٠BzJp_mPL-١wsbGZmUDlUTjhQM…/view…
ژباړي، د کابل سلطنت، لیکوال مونستراټ الپستون.
ژباړه ، محمد حسن کاکړ.
https://drive.google.com/…/٠B٧h-dd٢BPS٢XbHQ٠U١FpQnJsR…/view…
تاریخ څه ته وایي؟
https://drive.google.com/…/٠BzJp_mPL-١wsRUNqd٢JVSVdUd…/view…

جنګ او زموږ هیواد.
https://drive.google.com/…/٠BzJp_mPL-١wsYjFVVWZya٢٩fU…/view…
بشریت، او داخلاقو اصول.
https://drive.google.com/…/٠BzJp_mPL-١wseDR٤dGtiRG١DN…/view…

د علم تاریخ او پوهاوي تعریفول.
https://drive.google.com/…/٠BzJp_mPL-١wsWU٨٣SUwycFNaR…/view…

د افغانانو او د انګریزانو دوهمه جګړه.

https://drive.google.com/…/٠BzJp_mPL-١wsY٠٥vUFFFMXBrc…/view…

په یوه کتاب کي افغانستان په تیرو پنځو پیړیو کښي.
https://drive.google.com/…/٠BzJp_mPL-١wsOVdnQWsxOVMzO…/view…

د دیورنډ د موافقي پېنتو ژباړه.

https://drive.google.com/…/۰BzJp_mPL-۱wsc۰Q۱Zk۰ySU۹jS…/view…

پښتون، افغان، او افغانستان.
https://drive.google.com/…/۰BzJp_mPL-۱wscl۹nZEd۰TnVXW…/view…

افغان، افغانستان او په افغانستان او هند کې د سازمانو جوړېښت.
https://drive.google.com/…/۰BzJp_mPL-۱wsWkhhRUQwMUNiT…/view